

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างและทดลองใช้โปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอนุบาลวัย 3 – 5 ปี ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

สมมุติฐานการวิจัย

หลังการใช้โปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนความร่วมมือสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ

การดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย คือ ผู้ปกครองและครูของเด็กอนุบาลวัย 3 – 5 ปี บ้านเด็กจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ปกครองของเด็กอนุบาลวัย 3 – 5 ปี ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2544 บ้านเด็กจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 13 คน ครูประจำชั้นจำนวน 1 คน ครูผู้ช่วยจำนวน 1 คน และครูพี่เลี้ยงจำนวน 1 คน

2. การดำเนินการวิจัย เรื่องการพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลนี้ แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาโปรแกรมฯ

ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างโปรแกรมฯ มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

2.1 ร่างโปรแกรมฯ

2.2 สร้างแผนการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

2.3 กำหนดลักษณะของเครื่องมือและสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 ขั้นทดลองใช้โปรแกรมฯ มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 กำหนดประชากรและตัวอย่างประชากร

3.2 ดำเนินการทดลอง

3.2.1 ก่อนการทดลอง นำแบบวัดพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครองมาเก็บข้อมูลระยะก่อนทดลองใช้โปรแกรมฯ

3.2.2 ดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้และแนวปฏิบัติ การปฏิบัติการ และการสรุปผลการใช้โปรแกรมฯ

3.2.3 หลังการทดลอง นำแบบวัดพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครองมาเก็บข้อมูลระยะหลังทดลองใช้โปรแกรมฯ และประเมินความพึงพอใจของการเข้าร่วมโปรแกรมฯ โดยการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของผู้ปกครองและครู

3.3 วิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.3.1 วิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ

- 1) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความร่วมมือของผู้ปกครองก่อนและหลังการทดลองด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent)
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของผู้ปกครองและครู โดยหาจำนวนผู้ปกครองและครูที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ อยู่ในความพึงพอใจระดับมาก

3.3.2 รายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ

- 1) รายงานผลจากการประเมินความร่วมมือของผู้ปกครองก่อนระหว่าง และหลังการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ
- 2) รายงานผลการประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและครู

ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้และปรับปรุงโปรแกรมฯ มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 3 มาปรับปรุงโปรแกรมฯ

4.2 นำโปรแกรมฯ ไปใช้ในภาคการศึกษาที่ 2 เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลซึ่งต้องใช้เวลาติดตามนานกว่า 1 ภาคการศึกษา

4.3 นำเสนอโปรแกรมฯ ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีดังนี้

1.1 หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนความร่วมมือกับโรงเรียนใน 4 สถานการณ์ของการเก็บข้อมูล คือ (1) การประชุมผู้ปกครอง (2) การเขียนตอบในสมุดรายงานพัฒนาการเด็ก (3) การสื่อสารผ่านสมุดสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน และ(4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ผู้ปกครองของเด็กอนุบาล 13 คน และครู 3 คน มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯในระดับมาก

2. หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับระหว่างการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมฯก่อนนำโปรแกรมฯไปใช้ต่อในภาคการศึกษาที่ 2 เพื่อตรวจสอบวิธีการกระบวนการ และระยะเวลาในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้จริงในการใช้งาน ก่อนการนำเสนอโปรแกรมฯฉบับสมบูรณ์ ซึ่งโปรแกรมฯฉบับสมบูรณ์นั้นประกอบด้วยแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การดำเนินการใช้โปรแกรมฯ และการประเมินผล ขั้นตอนการใช้โปรแกรมฯมี 3 ส่วน คือ การให้ความรู้และแนวปฏิบัติ การปฏิบัติการ และการสรุปผล การใช้โปรแกรมฯ ลักษณะเด่นของโปรแกรมฯ คือ สะท้อนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับครู และครูกับครู เน้นการสร้างความรู้ร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ภายใต้อายุ 6 ปี ระยะเวลาที่ใช้ 1 ปีการศึกษา

3. ผลการนำโปรแกรมฯไปใช้ต่อในภาคการศึกษาที่ 2 ที่มีความเข้มข้นของการใช้สารนิเทศน์ลดลงและผู้วิจัยในฐานะผู้ดำเนินการใช้โปรแกรมฯมีบทบาทในการดำเนินการใช้ลดลง โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนในการดำเนินการใช้สารนิเทศน์ด้วยตนเองมากขึ้น ลดการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครูในส่วนของ การพบปะพูดคุย รวมทั้งการนำเสนอหลักฐานพัฒนาการเด็กผ่านพอร์ตโฟลิโอของเด็กรายบุคคลและบอร์ดสารนิเทศน์ลง แต่ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองในการติดตามและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กนั้นยังคงอยู่ โดยผู้ปกครองส่วนมากยังคงให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ติดตามการทำงานของครูและร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกับครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ความร่วมมือของผู้ปกครองขึ้นกับความพร้อมของผู้ปกครองแต่ละคน โดยผู้ปกครองแสดงการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนในเรื่องของการสื่อสารได้ตอบระหว่างกัน การแบ่งปันสิ่งของ และการตรวจสอบการทำงานของครูอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ผู้ปกครองให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดกิจกรรม แสดงบทบาทตรวจสอบการทำงานของครู ให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมและร่วมคิดร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรมของทางโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

โปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล นอกจากจะสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูได้แล้ว ยังพบประเด็นที่เป็นผลของการใช้โปรแกรมฯ โดยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การทำงานกับผู้ปกครอง

1.1 ความร่วมมือจากหลายฝ่าย

จากสภาพสังคมไทยที่ในปัจจุบันถึงแม้หลายครอบครัวจะแยกตัวออกมาจากครอบครัวใหญ่ แต่ก็มีบางครอบครัวที่ยังคงอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ที่ประกอบด้วยปู่ ย่า ตา ยาย ญาติผู้ใหญ่ หรือแม่แต่พี่ ที่อยู่ในวันเดียวกัน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ผูกพันและมีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้นการสื่อสารและการทำงานระหว่างบ้านกับโรงเรียนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงครูกับพ่อหรือแม่เท่านั้น หากแต่เป็นการประสานการทำงานร่วมกันกับทุกฝ่ายที่ใกล้ชิดกับเด็กและมีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เช่น ครอบครัวโบพัตที่มีคุณย่าเป็นหลักในการตัดสินใจทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ครอบครัววิฐูที่มีคุณปู่ช่วยวิเคราะห์สภาพปัญหาและความเปลี่ยนแปลงในต้นภาคการศึกษาของอิฐู หรือครอบครัวบ้านที่คุณแม่ต้องทำความเข้าใจอย่างมากกับญาติๆ ในเรื่องของแนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ตลอดระยะเวลา 1 ปีการศึกษา พบว่าผู้ปกครองของเด็กสื่อสารกับครูผ่านสมุดสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียนในหลายลักษณะ ดังนี้

ผู้ปกครองของเด็กจำนวน 3 คน มีพ่อเป็นฝ่ายเขียนได้ตอบกับครู

ผู้ปกครองของเด็กจำนวน 5 คน มีแม่เป็นฝ่ายเขียนได้ตอบกับครู

ผู้ปกครองของเด็กจำนวน 3 คน มีพ่อหรือแม่ผลัดกันเขียนได้ตอบกับครู

ผู้ปกครองของเด็กจำนวน 2 คน ทั้งครอบครัวผลัดกันเขียนได้ตอบกับครู

จากตารางข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนที่ไม่เฉพาะครูกับพ่อหรือแม่เท่านั้น หากแต่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครูและครอบครัวที่มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งหมด

1.2 การเรียนรู้ร่วมกับครู

ผู้ปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญแก่ครูทั้งข้อมูลภูมิหลังและข้อมูล ณ ปัจจุบันของเด็ก เพื่อเป็นฐานในการค้นหาและระบุความต้องการหรือพัฒนาการที่ต้องได้รับการส่งเสริมรวมถึงการหาแนวทางร่วมกันในการปฏิบัติ ซึ่งผู้ปกครองเองก็ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการอบรมเลี้ยงดูของโรงเรียน และปรับเปลี่ยนวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บ้านให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่เป็นปัญหาให้ดีขึ้น เช่น ปัญหาความรุนแรงและความไม่มั่นคงทางอารมณ์ของเด็กที่สะท้อนผ่านการเล่นและสภาพแวดล้อม

เป็นผลสืบเนื่องจากการใช้เวลามากในการดูโทรทัศน์ ภายหลังจากพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองถึง สิ่งที่เกิดขึ้นและการแก้ไขปัญหา พบว่าการเล่นที่รุนแรงและภาพวาดที่สะท้อนความรุนแรงลดลง

1.3 บทบาทความร่วมมือที่เพิ่มขึ้น

จากการเก็บข้อมูลความร่วมมือของผู้ปกครองในแต่ละสถานการณ์ พบว่า คะแนนความร่วมมือของผู้ปกครองในสถานการณ์การสื่อสารผ่านสมุดสื่อสารระหว่างบ้านและ โรงเรียนผู้ปกครองส่วนใหญ่แสดงความร่วมมือในระดับที่ 2 คือ การรับการสื่อสารสองทาง มีการโต้ตอบกันระหว่างผู้ปกครองและครูในการให้ข้อมูลพัฒนาการเด็กเป็นส่วนใหญ่ สำหรับ สถานการณ์ การประชุมผู้ปกครองและการเขียนตอบในสมุดรายงานพัฒนาการ ผู้ปกครองส่วนใหญ่แสดงความร่วมมือในระดับที่ 3 คือการเป็นผู้มีส่วนร่วม มีการแสดงความคิดเห็นและ ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน หรือมีส่วนร่วมช่วยครูส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้าน ส่วน สถานการณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนนั้นผู้ปกครองแสดงความร่วมมือในหลาย ลักษณะ คือ ทั้งการเป็นผู้มีส่วนร่วม และการเป็นผู้สนับสนุนแก่โรงเรียน

นอกจากนั้นยังพบว่าระยะเวลามีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างกัน เพื่อเป็นพื้นฐานของการทำงานแบบร่วมมือกันในอนาคต การสร้างความเข้าใจการ ยอมรับซึ่งกันและกันและการเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ไม่ได้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้น ปัจจัยสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู คือ เวลา การให้เกียรติ การยอมรับ ฟังความคิดเห็น และการยอมรับในความจำเป็นและข้อจำกัดของแต่ละคน ซึ่งในระยะเวลา 1 ปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้น เมื่อเวลาผ่านไป ผู้ปกครองขยายบทบาทจากการเป็นผู้รับข้อมูลฝ่ายเดียวหรือการเป็นผู้แลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับครู มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จนถึงการเป็นผู้ร่วมวางแผนการจัดกิจกรรม รวมไปถึงการมี บทบาทตรวจสอบการทำงานของครูอีกด้วย ซึ่งนอกจากผู้ปกครองจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครูแล้ว ระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเองก็มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นซึ่งทำให้พลังความร่วมมือในการ ทำงานต่างๆร่วมกับครูเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวความคิดของ Rasinski และ Fredericks (อ้างใน Rockwell, Andre and Hawley, 1995) ที่ได้จัดระดับความสัมพันธ์ของบ้านและโรงเรียนไว้ 4 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ผู้ปกครองเป็นผู้สังเกตการณ์ ระดับที่ 2 ผู้ปกครองเป็นแหล่งให้ข้อมูล ระดับที่ 3 ผู้ปกครองเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วม และระดับที่ 4 ผู้ปกครองเป็นผู้สนับสนุน

บทบาทของการเป็นผู้ร่วมในกิจกรรม เช่น ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการ พาเด็กๆไปทัศนศึกษา และมีส่วนช่วยครูในการเตรียมอุปกรณ์ต่างๆที่ทางโรงเรียนขาด

บทบาทของการเป็นผู้ร่วมตัดสินใจและร่วมวางแผน เช่น ในการจัดไป ทัศนศึกษาที่นาข้าวครุฑธำรา ผู้ปกครองลงความเห็นร่วมกันว่าสมควรให้มีกิจกรรมนี้และร่วมประชุม ถึงลักษณะกิจกรรมและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน

บทบาทของการเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของครู เช่น ครูที่มาสอนแทน ครูประจำชั้นนำลูกอมมาเป็นรางวัลให้เด็กในการเล่นเกมน ผู้ปกครองทบทวนถึงข้อตกลงของโรงเรียนที่ห้ามนำลูกอมและขนมถุงเข้ามาในโรงเรียน

2. การพัฒนาเด็ก

เป้าหมายที่สำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้โปรแกรมฯ คือ การที่ทุกฝ่ายทั้งครูและผู้ปกครอง มีส่วนร่วมกันในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ที่ให้ทุกฝ่ายจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม ผลจากการใช้โปรแกรมฯ สะท้อนการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งค้นหาศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคล ค้นหาความเฉพาะตัวของเด็กและหาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆตามลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ซึ่งตอบสนองกับแนวคิดในการจัดการศึกษาที่เน้นเด็กเป็นผู้เรียนที่สำคัญ โดยทุกฝ่ายเฝ้าสังเกตและจัดสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกิจกรรม การเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับวิธีการเรียนรู้และการทำงานของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความก้าวร้าวรุนแรงและอาการสมาธิสั้นมีพัฒนาการที่เหมาะสม มีสติ สมาธิ และคุณธรรมสมวัย

การเฝ้าสังเกตและเก็บหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กอย่างละเอียด ทั้งการสังเกตลักษณะทางกายภาพ การเคลื่อนไหว รวมไปถึงอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก โดยมองเด็กแบบองค์รวม ไม่แยกส่วนในการมอง ทำให้ครูและผู้ปกครองเข้าใจความเฉพาะตัวและปัญหาของเด็กแต่ละคนชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างรากฐานของชีวิตและจิตใจ สภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูในปัจจุบันที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็ก เด็กอาจมีความล่าช้าในพัฒนาการบางด้าน การร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียนในการเฝ้าสังเกต เฝ้าระวัง และติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด สามารถค้นพบความผิดปกติหรือความล่าช้าได้ตั้งแต่แรกเริ่ม การได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างทันท่วงที่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการสมบูรณ์ สมวัย ซึ่งเด็กสามารถนำศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและประเทศชาติได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธ์ (2543) ที่ว่า ส่วนหนึ่งของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะแฝงเด็กปัญญาเลิศไว้ด้วย ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนและพัฒนาเป็นอย่างดี จะสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนได้

3. การพัฒนาครู

กระบวนการในการทำงานตามแนวทางของโปรแกรมฯ ส่งเสริมให้ครูเป็นนักวิจัยในชั้นเรียน กล่าวคือ ครูดำเนินการค้นหาปัญหา และหาแนวทางแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ดังนี้

3.1 การค้นหาปัญหา ครูเป็นผู้เฝ้าสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก พร้อมทั้งเก็บข้อมูลพื้นฐานการเรียนรู้ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน แล้ววิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างหลักการกับสภาพความเป็นจริงเพื่อค้นหาและระบุความต้องการหรือพัฒนาการที่ต้องได้รับการส่งเสริม

3.2 การหาแนวทางแก้ไข ครูทำงานร่วมกันเป็นที่ระหว่างกลุ่มครูและผู้บริหารในการหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ และหาข้อสรุปของแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการด้านนั้นๆ

3.3 การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา ครูปรับเปลี่ยนและออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กตามประเด็นปัญหานั้นๆ ควบคู่กับการแลกเปลี่ยนสื่อสารข้อมูลกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

3.4 การทบทวนแนวปฏิบัติและติดตามผล ครูเก็บหลักฐานการเรียนรู้และประเมินพัฒนาการเด็กเพื่อตรวจสอบแนวปฏิบัติและรายงานพัฒนาการที่เปลี่ยนไปแก่ผู้ปกครอง ในกรณีที่แนวปฏิบัติไม่ได้ผล ครูดำเนินการปรับเปลี่ยนและออกแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ทั้งนี้โปรแกรมฯช่วยให้ครูสามารถค้นหาและระบุความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต้องได้รับการช่วยเหลือได้อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลถึงการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

4. การประกันคุณภาพ

โปรแกรมฯการใช้สารนิทัศน์ สร้างให้เกิดการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นครู พ่อแม่ รวมไปถึงแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ในการค้นหาและระบุความต้องการหรือพัฒนาการด้านที่ต้องได้รับการส่งเสริม หาแนวทางในการส่งเสริม และจัดกิจกรรมบำบัดเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ภายใต้การจัดการกับสารนิทัศน์อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก การวางแผนการจัดเก็บหลักฐานต่างๆ การสังเกตอย่างเป็นระบบ การจัดเก็บ คัดเลือก และวิเคราะห์หลักฐานการเรียนรู้ต่างๆที่สะท้อนพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้าน ตลอดจนการนำเสนอหลักฐานนั้นๆต่อผู้ปกครอง สะท้อนการทำงานอย่างจริงจังในการติดตาม ส่งเสริมและประเมินพัฒนาการเด็ก การปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน และการพัฒนาของครูทั้งในส่วนของวิชาชีพและการพัฒนาจิตสำนึกของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัยที่เริ่มดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในปี 2545 เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูลหลักฐานที่ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่ง

ส่วนหนึ่งในโปรแกรมฯนี้แสดงให้เห็นร่องรอยการปฏิบัติงานที่สามารถตอบคำถามของการประเมินคุณภาพทั้งในส่วนของการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยได้อย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลนี้เป็นการนำแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มาใช้เพื่อค้นหาวิธีการ และกระบวนการในการเก็บ คัดเลือก วิเคราะห์ และนำเสนอหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กต่อผู้เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งสอดคล้องและสามารถรองรับกระแสการปฏิรูปการศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา การใช้โปรแกรมฯสามารถแสดงให้เห็นถึงวิธีการและกระบวนการของการทำงานการประกันคุณภาพทั้งในส่วนของการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยได้ตรงตามสภาพจริง

ข้อสังเกตจากการวิจัย

1. ในสภาพสังคมปัจจุบันที่อิทธิพลของความเจริญทางวัตถุเข้ามากกระทบกับการดำเนินชีวิตอย่างมาก ส่งผลถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้พัฒนาการบางด้านของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างไม่เหมาะสมตามวัย จึงพบเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมความก้าวร้าวรุนแรง ปัญหาการแสดงอารมณ์ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือปัญหาทางด้านร่างกายเพิ่มขึ้นอย่างมาก (ธิดา มหาเปารยะ บรมานันท์, 2544) การทำงานของครูในชั้นเรียนที่มีเด็กเหล่านี้ร่วมอยู่ด้วย จำเป็นต้องใช้ความพยายามและความใส่ใจอย่างมากในการทำงานกับเด็ก เป็นรายบุคคลเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละด้านให้พัฒนาสูงที่สุดตามความสามารถของแต่ละคน ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญในการสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิด ฝึมองความเป็นปัจเจกของเด็กอย่างเป็นองค์รวม แล้วหาแนวทางส่งเสริมพัฒนาการในด้านนั้นๆให้เหมาะกับแต่ละคน โดยครูจะต้องทุ่มเทแรงกายแรงใจ ความมุ่งมั่นตั้งใจ ความปรารถนาดี อุทิศตนทำงานเพื่อเด็ก เมื่อเด็กมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้น ครูจะเกิดความภาคภูมิใจ ความปีติยินดี สิ่งนี้เองที่เป็นสิ่งหล่อเลี้ยงจิตใจครูให้มีความสุขและมั่นใจในสิ่งที่ตนทำว่าเป็นการพัฒนาตนเองในทั้ง 3 องค์ประกอบของชีวิต คือ พฤติสัมพันธ์ จิตใจ และปัญญา บันดาลให้ครูพยายามพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับคำกล่าวของท่านปยุตโต (พระธรรมปิฎก, 2544) ที่ว่า องค์ประกอบของชีวิตจำแนกตามหลักพระพุทธศาสนาได้ 3 ด้าน คือ พฤติสัมพันธ์ จิตใจ และปัญญา

2. ครูทุกคนมีพื้นฐานความเชื่อร่วมกันว่า การอยู่ในโรงเรียนที่มีบรรยากาศใกล้เคียงกับบ้าน ท่ามกลางกลุ่มครูที่เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการให้สัมผัสทางใจแก่เด็ก การฝึกหัดขัดเกลาเด็กด้วยความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น ความอ่อนโยนอย่างใจจริง อีกทั้งการทำงานเป็นทีมด้วยใจที่จดจ่อเฝ้าสังเกตเด็กอย่างละเอียดละออร่วมกัน สร้างบรรยากาศของ

ความผูกพัน ความรัก ความเมตตา ความอบอุ่นให้เกิดขึ้น เด็กรับรู้และซึมซับสัมผัสทางใจ เหล่านั้นเข้าไปซึ่งสิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้มีความเป็นไทยที่เอื้ออาทรแต่มั่นคงในความถูกต้อง จากลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบไทยที่เน้นการสัมผัสและสัมพันธ์กายและใจควบคู่กัน ผสานกับการนำนวัตกรรมและแนวคิดทางตะวันตกมาปรับใช้ ทำให้โปรแกรมมีความเฉพาะตัวตามบริบทของไทย ซึ่งสอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ต้องให้ความสำคัญของการมีสัมผัสและสัมพันธ์อย่างมาก เด็กมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆรอบตัวผ่านประสาทสัมผัสทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นบุคคล ธรรมชาติ จิตวิญญาณ และไฮเทคทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยที่เด็กเจริญเติบโตท่ามกลางสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตวิญญาณ และได้สัมผัสประสบการณ์ด้านนี้ในชีวิตประจำวันจนกลายเป็นวิถีที่สืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง การอยู่ท่ามกลางครอบครัวที่อบอุ่นอันประกอบด้วย พ่อแม่ พี่น้อง และญาติผู้ใหญ่ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เด็กจะรู้สึกอบอุ่นใจ มั่นคงปลอดภัยและเต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก สร้างให้เด็กเข้มแข็งทั้งกายและใจ ที่สอดคล้องกับคำกล่าวของ สุนน อมรวิวัฒน์ (2538) ที่ว่า กระบวนการพัฒนาเด็กต้องส่งเสริมให้เด็กได้รับการสัมผัสและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. การพัฒนาโปรแกรมนี้เป็นลักษณะของการค้นหากระบวนการและวิธีการนำแนวคิดการจัดระบบสารนิทัศน์ในสภาพจริงของสถานศึกษามาใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็กและสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการค้นหาและระบุความต้องการของเด็กตลอดจนการหาแนวทางส่งเสริมพัฒนาการของเด็กร่วมกัน อาจมีการทำวิจัยเพิ่มเติมเพื่อแสดงให้เห็นภาพของความร่วมมือที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ในบริบทของสถานศึกษาแบบอื่นๆ
2. โปรแกรมนี้สะท้อนกระบวนการการทำงานเพื่อค้นหาศักยภาพและการประเมินพัฒนาการของเด็กรายบุคคล แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเด็กคนใดมีพัฒนาการด้านใดที่โดดเด่น ล่าช้า หรือควรได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการค้นหาและระบุความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้นสามารถนำแนวทางการจัดระบบสารนิทัศน์นี้ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยเกี่ยวกับการทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนในชั้นเรียนปกติ หรือในชั้นเรียนพิเศษได้
3. โปรแกรมนี้เป็นการทำงานร่วมกันของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ไม่จำกัดเฉพาะการวิจัยในสาขาการศึกษาปฐมวัยเท่านั้น สาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น การศึกษาพิเศษ การบำบัดรักษาโดยแพทย์ จิตแพทย์ นักบำบัด โดยสามารถทำงานวิจัยแบบสหสาขาวิชาได้

อาจเป็นส่วนหนึ่งของการสืบค้นประวัติหรือเก็บประวัติทางการแพทย์เพื่อวินิจฉัยและหาแนวทางแก้ไขปัญหาพัฒนาการในปัจจุบัน การทำงานประสานกันระหว่างโรงเรียนและโรงพยาบาลในการบำบัดการพูดของเด็ก เนื่องจากเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการต้องไปพบผู้เชี่ยวชาญพิเศษเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการให้เป็นไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ครูหรือผู้ใช้โปรแกรมต้องมีพื้นฐานความรู้ที่แม่นยำเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการประเมินพัฒนาการเด็ก เพื่อการวิเคราะห์เชื่อมโยงและค้นหาร่องรอยที่สะท้อนพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็กแต่ละคน ดังนั้นอาจมีการอบรมให้ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็กแก่ผู้ที่จะใช้โปรแกรมฯ ก่อนนำไปใช้จริง
2. โปรแกรมฯได้ทดลองใช้ในโรงเรียนตัวอย่างเพื่อให้เห็นแนวทางและวิธีการดำเนินงาน การนำโปรแกรมไปใช้จริงควรคัดเลือกวิธีการเก็บหลักฐานข้อมูลและการประเมินพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามความสามารถของครูและบริบทของโรงเรียนนั้นๆ การนำโปรแกรมไปใช้ในครั้งแรกควรให้ครูเริ่มใช้ในบางส่วน จากการจัดระบบหลักฐานที่ง่ายก่อน เช่น อาจจัดระบบหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กเพื่อการนำเสนอต่อผู้ปกครองในรูปแบบของจดหมายข่าว หรือบอร์ดสะท้อนความคิดของผู้ปกครองและครู ที่มีวิธีการและขั้นตอนการทำงานที่ง่ายและไม่ซับซ้อนก่อน เมื่อครูมีความชำนาญทั้งในส่วนของการเก็บหลักฐานการเรียนรู้และการสะท้อนความคิดแล้ว จึงขยายการเก็บหลักฐานการเรียนรู้และจัดระบบหลักฐานเพื่อการนำเสนอต่อผู้ปกครองในรูปแบบของพอร์ตโฟลิโอของเด็กรายบุคคล และบอร์ดสารนิทัศน์การเรียนรู้ ซึ่งแสดงพัฒนาการด้านต่างๆตามลำดับขั้นจากหลักฐานข้อมูลของเด็กต่อไป และหากมีการใช้โปรแกรมฯไประยะหนึ่งและเห็นผลความร่วมมือของผู้ปกครองในระดับหนึ่งแล้ว สามารถลดการใช้สารนิทัศน์ในส่วนของการนำเสนอข้อความรู้ต่อผู้ปกครองผ่านพอร์ตโฟลิโอของเด็กรายบุคคลและบอร์ดสารนิทัศน์การเรียนรู้ลงได้ โดยจะไม่กระทบต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เนื่องจากทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันแล้วและมีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง
3. การดำเนินการเก็บหลักฐานที่สะท้อนร่องรอยการเรียนรู้ของเด็กและการจัดเก็บหลักฐานนั้นๆอย่างเป็นระบบ สามารถลดภาระงานครูและเวลาในการทำงานเอกสารเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้ เนื่องจากโปรแกรมฯมุ่งให้ครูและผู้ปกครองพัฒนาคุณภาพการส่งเสริมพัฒนาการเด็กซึ่งเป็นการทำงานการประกันคุณภาพการศึกษาไปในตัวอยู่แล้ว หากแต่ภาระงานด้านการจัดระบบหลักฐานและการทำงานการประกันคุณภาพการศึกษานั้นเป็นภาระงานที่ใช้เวลามาก เพราะการจัดระบบสารนิทัศน์นั้นเกี่ยวข้องกับงานเอกสารและหลักฐานการเรียนรู้หลายประเภท ดังนั้นการนำโปรแกรมไปใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพจึงควรมีครู

1 คน เป็นผู้ดำเนินงานโดยไม่มีภาระงานประจำขั้นเต็มเวลา แต่เป็นผู้ประสานงานกับครูประจำชั้น ในการให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่สะท้อนการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้ครูที่ดำเนินการใช้สารนิเทศนั้นจำเป็นต้องใกล้ชิดและรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อการเข้าใจเด็กและคัดเลือกหลักฐานที่สะท้อน พัฒนาการด้านนั้นๆของเด็กอย่างแท้จริง นอกจากนี้การมีห้องหรือพื้นที่สำหรับจัดการกับ หลักฐานการเรียนรู้ต่างๆและการจัดระบบสารนิเทศเพื่อนำเสนอต่อผู้ปกครองที่มีสัดส่วนชัดเจน ช่วยให้การดำเนินงานเป็นระเบียบเรียบร้อยและง่ายต่อการจัดการ